

ISSN 0352-6844 / UDK 7

Matica srpska journal for fine arts

50

Editorial board

VLADIMIR SIMIĆ, editor-in-chief
(University of Belgrade, Faculty of Philosophy)

TÜLAY ARTAN
(Sabancı University, Istanbul, Turkey)

IGOR BOROZAN
(University of Belgrade, Faculty of Philosophy)

DRAGAN DAMJANOVIĆ
(University of Zagreb, Croatia)

IVAN DRPIĆ
(University of Pennsylvania, Philadelphia, USA)

ALEKSANDAR KADIJEVIĆ
(University of Belgrade, Faculty of Philosophy)

MIODRAG MARKOVIĆ
(University of Belgrade, Faculty of Philosophy)

LIDIJA MERENIK
(University of Belgrade, Faculty of Philosophy)

ALINA PAYNE
(Harvard University, Cambridge, USA)

BISSERA PENTCHEVA
(Stanford University, USA)

FRIEDRICH POLLEROß
(University of Vienna, Austria)

DANICA POPOVIĆ
(Institute for Balkan Studies SASA, Belgrade)

IVÁN SZÁNTÓ
(Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary)

BRANISLAV TODIĆ
(University of Belgrade, Faculty of Philosophy)

ANA ŠVERKO
(Institute of Art History, Split, Croatia)

NOVI SAD

2022

Зборник Матице српске за ликовне уметности

50

Уредништво

ВЛАДИМИР СИМИЋ, главни и одговорни уредник
(Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

ТИЛАЈ АРТАН

(Универзитет Сабанци, Истанбул, Турска)

ИГОР БОРОЗАН

(Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

ДРАГАН ДАМЈАНОВИЋ

(Универзитет у Загребу, Хрватска)

ИВАН ДРПИЋ

(Универзитет Пенсилваније, Филадельфија, САД)

АЛЕКСАНДАР КАДИЈЕВИЋ

(Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

МИОДРАГ МАРКОВИЋ

(Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

ЛИДИЈА МЕРЕНИК

(Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

АЛИНА ПЕЈН

(Универзитет Харвард, Кембриџ, САД)

БИСЕРА ПЕНТЧЕВА

(Универзитет Стенфорд, САД)

ФРИДРИХ ПОЛЕРОС

(Универзитет у Бечу, Аустрија)

ДАНИЦА ПОПОВИЋ

(Балканолошки институт САНУ, Београд)

ИВАН САНТО

(Етвеш Лоранд Универзитет, Будимпешта, Мађарска)

БРАНИСЛАВ ТОДИЋ

(Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

АНА ШВЕРКО

(Институт за повијест умјетности, Сплит, Хрватска)

НОВИ САД

2022

МАТИЦА СРПСКА
Одељење за ликовне уметности

MATICA SRPSKA
Department of Fine Arts

ЗБОРНИК ЗА ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ МАТИЦЕ СРПСКЕ покренут је 1965. године као научни часопис Одељења за ликовне уметности Матице српске у Новом Саду. У њему се објављују радови из историје српске и европске уметности од раног средњег века до модерног доба. Отворен је за расправе из историје и теорије ликовних и примењених уметности, историје архитектуре, музеологије, херитологије и студије визуелне културе. Часопис прихвата искључиво чланке на српском и енглеском језику који се први пут објављују, и који подлежу двострукој слепој рецензији. Индексиран је на следећим листама међународних научних часописа: ERIH PLUS и WOS ESCI (Emerging Sources Citation Index). ЗБОРНИК ЗА ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ МАТИЦЕ СРПСКЕ је часопис отвореног приступа (Open Access Journal) и доступан је на интернет страници издавача (www.maticasrpska.org.rs).

MATICA SRPSKA JOURNAL FOR FINE ARTS was launched in 1965 as a scientific journal of the Department of Fine Arts of Matica Srpska in Novi Sad. It publishes papers related to Serbian and European art from the early Middle Ages to the modern age. The journal is open to treatises on the history and theory of fine and applied arts, architecture, museology, heritology, and visual culture studies. The journal accepts only original and non-published papers in Serbian and English language, which will be subjected to a double-blind peer review. It is indexed on the following lists of international scientific journals: ERIH PLUS and WOS ESCI (Emerging Sources Citation Index). MATICA SRPSKA JOURNAL FOR FINE ARTS is an Open Access Journal, and it is available on the publisher's website (www.maticasrpska.org.rs).

САДРЖАЈ – CONTENTS

ЧЛАНЦИ, РАСПРАВЕ, ПРИЛОЗИ ARTICLES, TREATISES, CONTRIBUTIONS

1. **OLGA Z. ŠPENAR**, Towards the understanding of the monogram of Justinian I in Early Byzantine architecture of the Central Balkans
ОЛГА З. ШПЕХАР, Ка разумевању монограма Јустинијана I у рановизантијском градитељству централног Балкана 11
2. **БРАНКА Ч. ВРАНЕШЕВИЋ**, Слика неба на земљи: злато у Изборном јеванђељу великог војводе Николе Стањевића
BRANKA Č. VRANEŠEVIĆ, The Image of Heaven on Earth: Gold in the Gospel Lectionary of Grand Duke Nikola Stanjević 23
3. **КРИСТИНА Ж. МИЛОРАДОВИЋ**, Навуходоносоров сан у источнохришћанским илустрованим псалтирима као амблем Божијег пребивалишта на Сиону
KRISTINA Ž. MILORADOVIĆ, Nebuchadnezzar's Dream in Eastern Christian Illustrated Psalters as an Emblem of God's Abode in Zion 39
4. **ОГЊЕН Љ. ТУТИЋ**, Арханђели са крилима пауна: прилог проучавању представе арханђела Михаила и Гаврила у апсиди цркве Богородице Ангелоктисти на Кипру
OGNЈEN LJ. TUTIĆ, Archangels with Peacock Wings: A Contribution to the Study of the Representation of the Archangels Michael and Gabriel in the Apse of the Church of the Virgin Angeloktisti in Cyprus 71
5. **ДАНИЦА Б. КОМНЕНОВИЋ**, Минијатуре Четворојеванђеља попа Никодима (НБКМ 41)
DANICA B. KOMNENOVIĆ, Miniatures of the Four Gospels of Priest Nicodemus (NBKM 41) 91
6. **ЗОРАН Д. РАКИЋ**, ЗАСТАВИЦЕ РАВНОРЕЧКОГ ЧЕТВОРОЈЕВАНЂЕЉА ИЗ МАНАСТИРА ПАКРЕ
Zoran D. Rakić, Artistic Decoration of the Four Gospels from Ravna Reka in the Pakra Monastery 109
7. **МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ**, Спој традиционалног и иновативног, православне и католичке иконографије: графичка опрема издања Вићенца Вуковића
MIROSLAV A. LAZIĆ, Graphic Design of the Editions of Vincenzo Vuković: A Blend of the Traditional and Innovative, Orthodox and Catholic Iconography 133

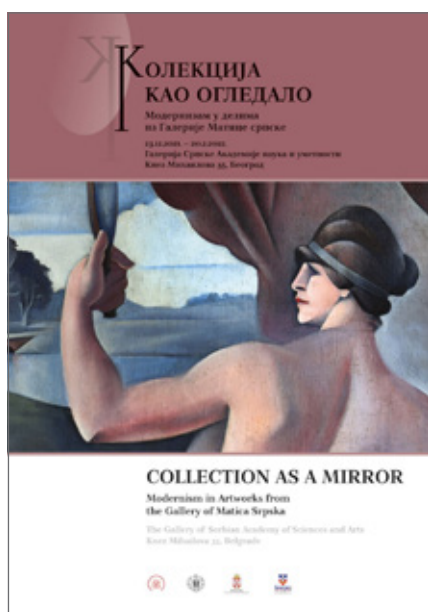
8. **ДАНИЕЛА Д. КОРОЛИЈА ЦРКВЕЊАКОВ**, Допринос проучавању икона из колекције Галерије Матице српске у Новом Саду – материјали и технике традиционалних иконописаца до половине 18. века
DANIELA D. KOROLIJA CRKVENJAKOV, A Contribution to the Study of Icons from the Gallery of Matica Srpska Collection in Novi Sad –Materials and Techniques of the Traditional Icon Painters until the Mid-18th Century 149
9. **КОСТА С. ВУКОВИЋ**, Повеља са ведутом српске цркве и макета декоративне капе црквеног звоника у Будиму – прилог проучавању репрезентације у XVIII веку
KOSTA S. VUKOVIĆ, The Charter with *Veduta* of the Serbian Church and the Model of the Decorative Cap of the Church Bell Tower in Buda – A Contribution to the Study of Representation in the 18th Century 169
10. **АЛЕКСАНДРА С. ЧЕЛОВСКИ**, Политичка комуникација у Хабзбуршкој монархији XVIII века и портрет(и) митрополита Мојсеја Путника
ALEKSANDRA S. ČELOVSKI, Political Communication in the 18th-Century Habsburg Monarchy and the Portrait(s) of Metropolitan Mojselj Putnik 197
11. **БРАНИСЛАВ Н. ТОДИЋ**, Захарија Орфелин у Карловцима 1757–1762: неколико исправки и допуна
BRANISLAV N. TODIĆ, Zaharija Orfelin in Karlovci 1757–1762: Some Corrections and Additions 217
12. **ЖУЖАНА Т. КОРХЕЦ ПАП**, Прилози историји барокне сликарске технике: резултати рестаураторских истраживања олтарних слика из Војводине
ZSUZSANNA T. KORHECZ PAPP, Contributions to the History of Baroque Painting Technique Results of Restoration Research on Altar Paintings from Vojvodina 231
13. **ЈЕЛЕНА А. ТОДОРОВИЋ**, The Period's Favourite Element... – water in the Baroque culture
ЈЕЛЕНА А. ТОДОРОВИЋ, Омиљени елемент овога доба – концепт воде у барокној култури 247
14. **САША М. БРАЈОВИЋ, ТАТЈАНА М. КОПРИВИЦА**, Слика о песми и песма о слици: херцеговачко робље Јарослава Чермака и Николе I Петровића Његоша
SAŠA M. BRAJOVIĆ, TATJANA M. KOPRIVICA, The Painting about the Poem and a Poem about the Image: *The Herzegovinian Slaves* by Jaroslav Čermák and Nikola Petrović Njegoš 267
15. **ЛИДИЈА А. МЕРЕНИК**, The Local, Ethnographic and Oriental Motifs [or details] in the Folk Portraits of Nadežda Petrović and Zora Petrović
ЛИДИЈА А. МЕРЕНИК, Локални, етнографски, оријентални мотив или детаљ у народним портретима Надежде Петровић и Зоре Петровић 283
16. **ОЛГА Д. ЖАКИЋ**, Симболистичка визија Милоша Голубовића
OLGA D. ŽAKIĆ, Symbolistic *Vision* of Miloš Golubović 293
17. **ЈОВАНА М. НИКОЛИЋ**, Gender Reconciliation in Hilma Af Klint's Paintings
ЈОВАНА М. НИКОЛИЋ, Помирење полова у сликарству Хилме аф Клинт 309
18. **АНЂЕЛА М. ДУКИЋ**, Overview of the Russian Emigrant's Architecture of Public Buildings in Niš and the Surrounding Area (1918–1941)
АНЂЕЛА М. ДУКИЋ, Преглед архитектуре јавних објеката емиграната из Русије у Нишу и околини (1918-1941) 329

19.	ИГОР Б. БОРОЗАН , Позлаћено доба и репрезентација владара: Луј XIV и Тито у Версају IGOR B. BOROZAN , The Gilded Age and the Representation of Rulers: Louis XIV and Tito at Versailles	343
20.	МАРИЈА Р. РАДИСАВЧЕВИЋ , Репрезентација Холокауста у делу Олге Јеврић MARIJA R. RADISAVČEVIĆ , Representation of the Holocaust in the Work of Olga Jevrić	363
21.	ЗОРАН Љ. ЕРИЋ , Између поп-арта и геометријске апстракције: Сликарство Милете Андрејевића од 1961. до 1964. у Њујорку ZORAN LJ. ERIĆ , Between Pop Art and Geometric Abstraction: Mileta Andrejević's Painting in New York from 1961 to 1964	377
22.	ЈАСМИНА Ђ. ЧУБРИЛО , Етичко-политичко у естетском: савремена уметност у филмовима <i>Квадрат</i> и <i>Човек који је прогао своју кожу</i> JASMINA Đ. ČUBRILO , Ethical-Political in the Aesthetic: Contemporary Art in the Films <i>The Square</i> and <i>L'homme qui a vendu sa pe</i>	391

ПРИКАЗИ
REVIEWS

1.	ИГОР Б. БОРОЗАН , – Владимир Симић, <i>Портрети српској интелектуалца у доба њросејијелсјива</i> , Нови Сад: Матица српска 2022.	409
2.	СТАНИСЛАВА М. ЈОВАНОВИЋ МИНДИЋ , Александра Человски, <i>Племство у српској визуелној култури XVIII века</i> , Матица српска, Нови Сад 2021.	415
3.	СНЕЖАНА В. МИШИЋ , Игор Борозан, <i>Слика и моћ. Представе владара у српској визуелној култури XIX и почетком XX века</i> , Галерија Матице српске – Матица српска, Нови Сад 2021.	419
4.	САЊА Д. КИПРОСКИ , <i>Архитектура и визуелне уметности у југословенском контексту: 1918–1941</i> , уредили Александар Кадијевић и Александра Илијевски, Београд 2021.	424
5.	АЛЕКСАНДАР Ђ. КАДИЈЕВИЋ , Tamara Bjažić Klarin, <i>Za novi ljepši Zagreb. Arhitektonski i urbanistički natječaji međuratnog Zagreba 1918.–1941</i> . Institut za povijest umjetnosti, Zagreb 2020.	428
6.	АНДРЕЈ М. ВУЈНОВИЋ , Едгар Винд, <i>Пајанске мистерије у ренесанси</i> , Федон, Београд 2019	432
7.	ЉУБИЦА М. ВУЈОВИЋ , <i>Изложба Колекција као ојледало. Модернизам у делима из Галерије Матице српске у Галерији САНУ (23. децембар 2021. – 20. март 2022)</i>	436

**Изложба Колекција као ојледало. Модернизам у делима
из Галерије Матице српске у Галерији САНУ
(23. децембар 2021. – 20. март 2022)**

У Галерији Српске академија наука и уметности одржана је изложба *Колекција као ојледало. Модернизам у делима из Галерије Матице српске*. Првобитно је настала 2020. године на позив Народне галерије Словеније у Љубљани као једна од изложби у планираном циклусу који се бавио представљањем модернизма земаља из региона.

Као институција сложене и дуге историје која сакупља, баштини и излаже један од највећих фондова српске уметности новијег доба, Галерија Матице српске добила је позив да делима из сопствене колекције представи развој модерне уметности у Срба. Након гостовања у Љубљани и позитивне рецепције, како шире јавности тако и стручних кругова, одлучено је да изложбу треба приказати и домаћој публици. Простор Галерије САНУ истакао се као пригодан и природан избор с обзиром на вишедеценијску сарадњу две институције, али и чињеницу да је у питању један од најрепрезентативнијих изложбених простора српске престонице, место достојно одабраних дела, уметника

и уопштено саме изложбе. У име обележавања дугогодишње међуинституционалне сарадње на самом почетку галерије нашла су се три портрета (Паја Јовановић, *Вајар Ђорђе Јовановић*, 1906/1908; Иван Табаковић, *Аутиојориреј са њалејом*, 1919; Зора Петровић, *Аутиојориреј*, 1940) са намером да се кроз поменуте четири личности чије приватне, али и професионалне биографије обједињују обе институције – сви су били академици, као и пријатељи и сарадници Матице српске – демонстрира вишедеценијска сарадња Галерије Матице српске и Галерије САНУ.

Концепцијски заснована на тези Јелене Тодоровић да је свака уметничка колекција огледало свог власника било да је у питању држава, појединац или идеал, дела одабрана за ову изложбу огледало су историје српског народа, српског модернизма, епоха којима припадају, идеологија које су их изродиле и уметника који су их створили. Изложено је осамдесет и шест експоната различитих медија од сликарства, преко графике до скулптуре насталих у дугом периоду од 1878. до 1952. године. Свега пет или шест експоната део је тренутне сталне поставке Галерије Матице српске, док остатак припада фонду депоа музеја.

Сходно уметничкој и друштвеној ситуацији датог периода скулптура као медиј уметничко изражавања слабије је заступљена у односу на сликарство (изложене су скулптуре Ђорђа Јовановића, Сретена Стојановића, Ристе Стијовића и Војислава Шикопарије Ратиминовића). Развијајући се активније тек последњих деценија XIX века, вајарство у предратној и међуратној епохи квантитативно заостаје за доминантним сликарством, као што су и уметнице мање заступљене у односу на своје мушке колеге, што је такође приметно на поставци, несразмерним односом представљених уметница и уметника – четири према тридесет и четири. Нумеричко опажање (не)заступљености одређених ликовних медија, уметница и уметника на поставци указује на шире контексте уметничко-друштвене поставке периода и пружа повод за преиспитивање савременог статуса поменутих појава.

Наменски и стратешки одабрани радови илуструју развој стилских језика и уметничких поетика од академизма и реализма заступљеног у раду Паје Јовановића и Уроша Предића, импресионизма Милана Миловановића и Боривоја Стевановића, експресионизма Надежде Петровић и Милана Коњовића, преко интимизма Марка Челебоновића и Милана Бутозана, почетака апстрактног сликарства Петра Лубарде, све до зенитизма Михаила С. Петрова, са препознатим значајем авангардне уметности, не само на српском већ читавом европском простору.

Имајући у виду да се идејна премиса изложбе заснивала на покушају што целовитијег приказа српског модернизма, а да се у исто време ради о делима из једне колекције, што значи да тај преглед никада не може бити сасвим потпун јер се и друга капитална дела налазе у колекцијама других институција, али и приватних колекционара, изложба је конципирана независно од строгих хронолошких или тематских подела које би шкодиле њеном квалитету и негативно утицале на разумевање презентованог материјала. Неоптерећена уобичајеним, традиционалним кустоским праксама заснованим на хронолошким поделама и хронолошкој презентацији експоната, изложба је понудила шири спектар појава и процеса везаних не само за историју уметности прве половине XX века већ и историјат институције Матице српске која у великој мери одговара историји српског народа. Спектар стилски, идејно и тематски разнородних дела сведочи о богатству српске модерне уметности прве половине XX века и потврђује тезу Лидије Мереник о непостојању једног модернизма који би се одликовао једним стилским језиком или једном идејном концепцијом, већ да је српска средина датог периода богата различитим изразима модернизма. Изложба показује да оно што једно дело чини модерним нису само његови формални аспекти, већ однос уметника ка самој слици, ка филозофији и теорији о уметности и стварности која га окружује.

Својим радовима представљени уметници могу се груписати, без претпоставке строге хронолошке прецизности, у три генерације. Најстарија генерација уметника којој припадају Паја Јовановић, Стева Алексић, Урош Предић или Ђорђе Крстић представљена је својим монументалним историјским, религиозним или митолошким композицијама у које су инкорпорирани елементи нових ликовних и тематских тенденција. Ови аутори афирмисани на идејама уметности XIX века претече су и узор уметника XX века. Својим радом допринели су стварању одговарајућих прилика и услова за модерније стваралаштво и рад уметника које историографија данас памти и слави као модернисте. Изложба даље прати стваралаштво средње генерације модерниста, активне на преласку векова, образоване претежно на Уметничкој школи у Београду, а затим у великим европским уметничким центрима попут Беча, Париза или Минхена. Аутори ове генерације, попут Надежде Петровић, Милана Миловановића

или Данице Јовановић, вођени уметничком традицијом простора са ког долазе, али уједно и инспирисани савременим уметничким праксама са којима се сусрећу и које прихватају путујући по Европи, посећујући изложбе водећих протагониста европске модерна стварају аутентична остварења која временом постају темељи на којима ће следећа генерација уметника, које памтимо и славимо као јунаке и идеаторе модернизма, стварати. Напослетку, ту су они који се могу сматрати главним актерима међуратне модерне уметности на нашем простору: Зора Петровић, Сава Шумановић, Петар Добровић, Милан Коњовић, Иван Табаковић, Иван Радовић, Миленко Шербан и др. У питању је укупно тридесет и осам аутора, од којих је готово половина уживала титулу академика, што је додатно потврдило одабир Галерије САНУ за домаћина изложбе.

Суптилна, ненаметљива тематска подела, условљена изложбеним простором Галерије САНУ огледа се у груписању радова у више тематских целина: историјске композиције, портрети, ентеријери и мртве природе, актови, пејзажи и сцене доколице. Одабир радова из сваке тематске групације направљен је са циљем да се посматрачу понуди избор најрепрезентативнијих радова из колекције Галерије Матице српске, демонстрира нераскидиви однос уметника и институције у процесу продукције савремене уметности, укаже на улогу Матице српске и њене Галерије у српској култури и уметности, представе особености, сложености и разнородности епохе модернизма и да се, свеопште узето, модернизам приближи публици. О важности сарадње институције и уметника говори и велики број уметника стипендиста Матице српске, захваљујући чијим стипендијама су одлазили на школовање на европске ликовне академије. Почевши од 1877. године када је расписан први конкурс на којем побеђује Урош Предић, финансијско помагање уметника наставиће се и у наредном периоду када ће стипендисти бити и Паја Јовановић, Милан Милутиновић, Јосиф Фалта, Воја Трифуновић, Стеван Алексић, Васа Поморишац и др. Поменути уметници имали су значајну улогу у формирању збирке чији део је приказан на изложби *Колекција као ојледало*, те стога заслужују посебну пажњу и помен.

Међуратни период пресудан за развој модерне уметности на српским просторима подудара се са годином отварања тадашњег Музеја Матице српске, за јавност. Година 1933. када започиње професионализација рада музеја која подразумева попис, систематизацију и класификацију грађе, незаобилазна је у Матичином историјату, а на изложби *Колекција као ојледало* представљена је одабиром низа радова (Миленко Шербан, *Моја жена*, 1930–1931; Милан Коњовић, *Модел у айшељеу*, 1932) који су исте године, на позив тадашњег управника Фрање Малина, поклоњени Музеју у циљу стварања нове, до тада непостојеће, збирке савремене уметности.

Вођени жељом пружања што богатијег и пријатнијег искуства сваком посетиоцу, изложбу је пратио богат програм пратећих активности. Свој допринос пратећем каталогу¹ дали су академик Владимир Костић и др Бранка Кулић, председница Управног одбора Галерије Матице српске, кратким уводним разматрањима, док срж каталога чини текст ауторке Тијане Палковљевић Бугарски који читаоцу пружа шири оквир разумевања, како конкретне изложбе, тако и историјата Галерије Матице српске и српске уметности с краја XIX века и прве половине XX века уопште. Незаобилазан сегмент пратећег каталога чине и исцрпне, прецизне, али не и замарајуће биографије уметника које је написала стручна сарадница и кустоскиња

---

¹ Тијана Палковљевић Бугарски. *Колекција као ојледало. Модернизам у делима из Галерије Матице српске*, Нови Сад: Галерија Матице српске, 2021.

Галерије Матице српске Јелена Огњановић, као и каталог дела уз репродукције свих изложених радова.

У историји уметности добро позната идеја о међусобној синергији различитих друштвених, културних и индивидуално-уметничких појава и феномена који доводе до уметничке продукције, овде се потврђује изложеним делима високе вредности и уметничких домета која сведоче о капацитету уметности да буде обликована, али да у исто време и обликује време у коме настаје, да потврђује или негира, критикује или слави. Стога се изложба *Колекција као ојледало. Модернизам у делима из Галерије Матице српске* може посматрати не само као исказ о српском модернизму већ и простору, времену и људима који га стварају. Упркос прилично конзервативној уметничкој атмосфери Краљевине СХС, касније Краљевине Југославије, уметници успевају да у свој рад инкорпорирају елементе модерних ликовних пракси и створе аутентична остварења вредна анализе. Данас ови радови, публику али и струку, подсећају на домете српске ликовне уметности епохе модернизма, позивају на нова тумачења, свеже погледе неоптерећене тежином историјскоуметничких класификација и конвенција и креативне дијалоге.

Љубица М. Вујовић
Универзитет у Београду, Филозофски факултет –
Одељење за историју уметности
ljubicaa998.lv@gmail.com